

ZENTSUKO DATU SOZIOLINGUISTIKOAK

Ibarra

2021eko zentsuari dagozkion datu soziolinguistikoak argitaratu ditu Eustat estatistika-erakundeak. Erkidegoko datuak ez ezik, udalerrikakoak ere ematen ditu zentsuak. Txosten honetan jaso dira udalerriko emaitza nagusiak, eta aurreko aldietako zentsuetakoak ere bai, konparatu ahal izateko.

Datu horien lanketa sakonagoa prestatzen ari da UEMA, udalerrri euskaldunen eta arnasmuneeen egoera zein den jakiteko: datu soziolinguistikoaren eboluzioa aztertuko da eremuz eremu, eta beste aldagai estatistiko batzuekin gurutzatuko da, joera horien nondik norakoak interpretatzeko aldera.

Estatistika ofizial bateko emaitzak dira honako hauek. Inkesta bidez eta zentsuko datuak erabiliz kalkulatzen dira. Horrelako estatistika guztiek bezala, honek ere badu akats-tarte bat. Hortaz, udalerriko datuak orientagarritzat hartu behar dira, joerak ikusteko, ez emaitza zehatz eta itxi gisa.

EUSKARAREN EZAGUTZA

Lehen aldagai honek zera aztertzen du: udalerrian dauden biztanleek ba ote daukaten gaitasunik euskaraz hitz egiteko edo euskara ulertzeko. Hiru tipologia dira: euskaldunak, euskaraz ulertzeko eta hitz egiteko gai direnak; ia euskaldunak, euskara ulertzeko bai baina hitz egiteko gaitasunik ez daukatenak; eta erdaldunak, euskara ulertzeko ere gai ez direnak. Hona hemen udalerriko datuak:

	Biztanleak	Euskaldunak		Ia euskaldunak		Erdaldunak	
		Kopurua	%	Kopurua	%	Kopurua	%
1981	4218	2384	56,5	515	12,2	1319	31,3
1991	4381	2584	59,0	570	13,0	1227	28,0
2001	4103	2809	68,5	676	16,5	618	15,1
2011	4099	2670	65,1	644	15,7	785	19,2
2021	4121	2824	68,5	552	13,4	745	18,1

Euskararen ezagutzak gora egin du 40 urtean, 1981etik 2021era, 12,0 puntu; azken hamar urteei dagokienez, ezagutzak 3,4 puntu egin du gora. Erdaldunen ehunekoa jaitsi egin da 40 urtean, -13,2 puntu, eta azken hamar urteetan, -1,1 puntu gutxitu da. Ezagutzarekin lotuta kalkulatzen da udalerriko euskaldunen indizea (euskaldunak + ia euskaldunen erdiak); indize hori hartzen da kontuan UEMAn egoteko, eta % 70etik gorakoa izan behar du. Hau da udalerriko indizea: % 75,2.

LEHEN HIZKUNTZA

Hiztunak umetan zein hizkuntza jaso zuen etxean, hori da lehen hizkuntza (ama-hizkuntza ere esaten zaio). Transmisioarekin lotutako aldagaia da, beraz. Lehen hizkuntzak lotura izan ohi du gaitasunarekin eta erabilerarekin. Tipologia hauek daude: lehen hizkuntza euskara dutenak; euskara eta gaztelania, biak dituztenak; gaztelania dutenak; eta lehen hizkuntza beste bat dutenak.

	Biztanleak	Euskara		Biak		Gaztelania		Beste bat	
		Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
1991	4463	2545	57,0	211	4,7	1700	38,1	7	0,2
2001	4208	2364	56,2	228	5,4	1581	37,6	35	0,8
2011	4229	2162	51,1	315	7,4	1619	38,3	133	3,1
2021	4179	2015	48,2	329	7,9	1600	38,3	235	5,6

Lehen hizkuntza euskara dutenen ehunekoa jaitsi egin da 30 urtean, -8,8 puntu, eta euskara gaztelaniarekin batera ikasi dutenen ehunekoa, gora, 3,1 puntu. 1991ko zentsutik aurrera bildu da lehen hizkuntzaren aldagaia, eta hortik egin daitezke alderaketak. Lehen hizkuntza gisa euskara ez dutenei dagokienez, honako hau izan da bilakaera: gaztelania jaso dutenen ehunekoa hazi egin da 0,2 puntu, eta lehen hizkuntza gisara beste bat daukatenen ehunekoa, berriz, 5,5 puntu igo da.

ETXEKO ERABILERA

Datu honek adierazten du udalerriko etxeetan zein hizkuntzatan aritzen diren. Erabilera aitortua da, beraz, eta ezin da zuzenean konparatu kaleko erabilerarekin —beste era batera neurtzen da—. Etxeko erabileran ere lau tipologia ageri dira: hizkuntza nagusia euskara dutenak; euskaraz eta gaztelaniaz aritzen direnak; gaztelania nagusi dutenak; eta beste hizkuntza batean aritzen direnak.

	Biztanleak	Euskara		Biak		Gaztelania		Beste bat	
		Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
1991	4463	2165	48,5	667	14,9	1625	36,4	6	0,1
2001	4208	1792	42,6	766	18,2	1624	38,6	26	0,6
2011	4229	1686	39,9	522	12,3	1947	46,0	74	1,7
2021	4179	1573	37,6	690	16,5	1748	41,8	168	4,0

Etxeko erabilerari dagokionez, 30 urteko bilakaera azter daiteke, 1991ko zentsutik aurrera jaso baitira horri buruzko datuak. Euskararen erabilerari dagokionez, hau da joera: 30 urtean jaitsi egin da, -10,9 puntu. Euskara eta gaztelania erabiltzen dituztenen ehunekoak gora egin du, 1,6 puntu. Bi tipologia horietatik euskararen erabilera-indizea kalkulaturik, hau da emaitza 2021ean: %45,9. Etxean euskaraz aritzen ez direnei dagokienez, gaztelaniaren erabilerak 5,4 puntu egin du gora udalerriko etxeetan; azkenik, beste hizkuntza batzuetako jarduna igo egin da, 3,9 puntu.